

Taidesalonki 100 vuotta

Näyttely juhlistaa galleria Taidesalongin satavuotista olemassaoloa. Yhä perheyriksenä toimivan gallerian perusti **Leonard Bäcksbacka** Helsingissä vuonna 1915. Taiteilijaystävät herättivät nuoren Leonardin kiinnostuksen oman aikansa taiteeseen ja gallerian perustaminen antoi hänelle mahdollisuuden tukea taiteilijoita.

Näyttelytoiminnan ohella Bäcksbackan perheelle karttui mittava taidekokoelma, joka lahjoitettiin Leonardin tahdon mukaisesti Helsingin kaupungille vuonna 1976. Kokoelma Bäcksbacka on HAM Helsingin taidemuseon kokoelmien ydin.

Juhlanäyttelyyn on koottu sata Taidesalongin kautta kulkenutta maalausta. Niissä näkyy, miten värien voimaan perustuva maalaustaide on säilynyt gallerian keskeisenä linjana koko sen toiminnan ajan. Suurin osa teoksista kuuluu HAMin kokoelmaan. Näyttelyyn on myös lainattu muista kotimaisista taidemuseoista maalauksia, jotka on hankittu Taidesalongista.

Näyttelyn ovat koonneet yhteistyössä Taidesalongin galleristi Christina Bäcksbacka ja HAM.

LEONARDIN KOTIJUMALAT

Leonard Bäcksbacka ihaili erityisesti **Tyko Sallisen**, **Ellen Thesleffin** ja **Alfred William Finchin** värikylläistä maalaustaidetta.

Thesleffin maalauksia voitiin esitellä Taidesalongissa laajemmin vasta muistonäyttelyssä vuonna 1954, sillä hänellä oli sopimus Strindbergin gallerian kanssa. Leonard kuitenkin osti Thesleffin teoksia aina kun pystyi. He olivat kirjeenvaihdossa ja Leonard kirjoitti myös Thesleffin elämäkerran, jota tutkijat edelleen käyttävät lähteenä.

Thesleff oli työskentelyssään äärimmäisen itsekriittinen. Joskus hän leikkasi teoksiaan paloiksi tai maalasi niiden päälle. Leonard hankki Thesleffin varhaistuotannosta *Thyra Elisabethin* (1892), mutta rakasti erityisesti hänen 1900-luvun teoksiaan, joissa värit hehkuvat ja palettiveitsen vedot ovat näkyvissä.

Alfred William Finch oli Suomeen kotiutunut belgialais-englantilainen taiteilija. Finchin kansainvälisten suhteiden avulla Taidesalonki esitteli ranskalaista modernia taidetta, mikä vielä vuonna 1920 oli Suomessa harvinaista. Finch oli pointillismin uranuurtaja. Hän maalasi maisemia, joissa maalauksen pinta koostuu yksivärisistä väritäplistä ja itse aihe hahmottuu parhaiten vasta kauempaa katsottuna.

SATEENKAAREN VÄREISTÄ MARRASKUUN SÄVYIHIN

Leonard Bäcksbacka seurasi tiiviisti **Tyko Sallisen** uraa. Hän käytti opiskeluun tarkoitetun apurahansa Sallisen *Sateenkaari*-teoksen (1914) hankkimiseen. Sallinen oli vuonna 1916 perustetun Marraskuun ryhmän johtohahmo. Ryhmään kuului myös muita Leonardin suosikkeja: **Ragnar Ekelund**, **Marcus Collin**, **Alvar Cawén** ja **Jalmari Ruokokoski**.

Aiemmin hehkuvin värein maallanneet marraskuulaiset siirtyivät 1910-luvun kuluessa maanläheisempiin sävyihin. Muutos näkyy myös Sallisen teoksissa. Sallisen Helmi-vaimostaan tekemä muotokuva *Mirri* (1910) oli Leonardin mielestä Sallisen parhaita teoksia. Sisällissodan aikoihin syntynyt *Hihhulit*-teos (1918) kuvaa uskonnollista hurmosta, joka oli tuttua Salliselle lestadiolaisesta lapsuudenkodista.

ENEMMÄN KUIN TAIDEKAUPPIAS

Leonard Bäcksbacka ystävystyi monien ikäistensä nuorten taiteilijoiden kanssa. **Ragnar Ekelund** ja **Marcus Collin** olivat Leonardin taiteilijaystävistä läheisimmät. Erityisesti Collinilta Leonard hankki useita maalauksia, jotka halusi pitää itsellään. Ekelund rohkaisi Leonardia taidegalleristin uralle.

Jo ennen Taidesalongin perustamista Leonard esitteli ja myi ystäviensä teoksia omassa huoneessaan lapsuudenkodissaan. Alkupääoman Taidesalonkiin Leonard sai panttaamalla kultakellonsa. Galleriatoiminnan ohella hän huolehti taiteilijoista myös toimittamalla heille työskentelytarvikkeita, tupakkaa ja jopa onkimatoja.

RÄÄTÄLIN TAITEILIJASIIRTOKUNTA

Tanskalainen **Niels-Peder Rydeng** (1880–1949) oli Helsingörissä asuva räätäli, joka oli kiinnostunut aikansa taiteesta. Hän hankki nuorilta taiteilijoilta teoksia vaihtokaupalla tarjoamalla heille räätälinpalveluita. **Tyko Sallinen** työskenteli 1900-luvun alussa räätälinä Rydengille, joka Sallisen lahjakkuuden huomattuaan rohkaisi häntä taiteilijan uralle. Sallinen kirjoitti taiteilijaystävilleen Suomeen ja houkutteli heitä vierailemaan Rydengin luona. Muun muassa **Ragnar Ekelund**, **Jalmari Ruokokoski** ja **William Lönnberg** asuivat ja maalasivat Rydengin talossa.

Aika Helsingörissä oli Ruokokoskelle erittäin tuotteliasta aikaa. Hän käytti mielellään mallina räätäli Rydengiä, hänen vaimoan ja heidän kahtatoista lastaan. *Toni*-maalauksessa (1913) on kuvattuna tytär **Tony**.

William Lönnberg oli naimisissa Rydengin tyttären **Alman** kanssa. Rydeng hankki vävyltään useita maalauksia mittavaan pohjoismaisen taiteen kokoelmaansa. Leonard Bäcksbacka vaikutui kokoelmasta vieraillessaan Rydengin luona ystävänsä Ekelundin kanssa jo ennen Taidesalongin perustamista vuonna 1914.

INGJALDIN AIKA

Tyylikokeilut ja abstraktin taiteen monet muodot tekivät läpimurron Suomen taiteessa 1950-luvulla. Taidesalonkia ei jyrkkärajaus konkretismi valloittanut. Maalauksellinen, esittävä väritaide säilyi gallerian linjana.

Leonard Bäcksbackan poika **Ingjald** työskenteli nuoresta lähtien Taidesalongissa isänsä rinnalla. Hän siirtyi gallerian johtoon Leonardin kuoltua vuonna 1963. Ingjaldin lyhyeksi jääneellä kaudella Taidesalongissa alkoivat pitää näyttelyitään muun muassa **Anitra Lucander**, **Heikki Tuomela** ja **Rafael Wardi**. Näyttelyrytmi oli tiivis: näyttelyt vaihtuivat kahden viikon välein.

Ingjald järjesti myös monia muistonäyttelyitä. Niistä myytiin taiteilijoiden tuntemattomampia varhaisteoksia tärkeisiin kokoelmiin, kuten Ateneumiin. Taidekauppa oli nousussa 1960-luvulla ja gallerian toiminta kasvoi taloudellisestikin.

GALLERISTI KOLMANNESSA POLVESSA

Ingjaldin tytär **Christina Bäcksbacka** on ollut vastuussa Taidesalongista vuodesta 1978. Uran valinta oli luontevaa galleristiperheessä kasvaneelle taidehistorioitsijalle. Christinalle tärkeitä taiteilijoita ovat olleet muiden muassa jo Ingjaldin aikaan näyttelyitä pitänyt **Carl Wargh**, sekä **Viggo Wallensköld** ja **Tiina Laitanen**.

Christinan mukaan osa maalaustaiteen viehätystä on siinä, että taiteilijan kosketuksen jäljen näkee. Jotkut maalarit, kuten **Auli Järvelä**, maalaavat käsillä, jolloin taiteilijan ilmaisen ja kankaan välissä ei ole mitään. Pitkän kokemuksensa perusteella Christina määrittelee galleristin tärkeimmiksi ominaisuuksiksi kyvyn tunnistaa laatu ja aitous, taidehistoriallisen tietämyksen, myyntitaidon, maanläheisyyden ja hyvän ihmistuntemuksen.

LEONARD BÄCKSBACKA (1892–1963)

Carl Leonard Johansson (vuodesta 1923 **Bäcksbacka**), oli helsinkiläinen rakennusmestarin poika. Leonardin vuonna 1911 aloittamat luonnontieteen opinnot jäivät, kun hän tutustui Café Brondinin taiteilijapiiriin ja kiinnostui aikansa taiteesta. Suomalainen moderni taidekauppa oli 1910-luvulla kasvamassa, kun Leonard perusti Konstsalongen-taidegallerian vuonna 1915 Helsingin Aleksanterinkadulle. Vuodesta 1919 galleria sai rinnakkaisnimen Taidesalonki.

Leonard ryhtyi opiskelemaan taidehistoriaa vuonna 1916. Hän tutki taidetta ja kirjoitti siitä antaumuksella koko ikänsä. Hän julkaisi kirjat **Ellen Thesleffistä**, **Tyko Sallisesta**, **Jalmari Ruokokoskesta**, **Ragnar Ekelundista** ja **Mauno Markkulasta**.

Vuonna 1918 Leonard avioitui **Katarina Ivanovna Tichonowan** kanssa. Seuraavana vuonna syntyi tytär **Irina** ja vuonna 1925 poika **Ingjald**. Perhe matkusteli paljon ja Leonard perehtyi intohimoisesti antiikkiesineisiin, ranskalaiseen aikalaistaitteeseen ja itämaisiiin kulttuureihin. Taidesalongissa on aina käyty myös antiikkikauppaa. Sen tuotoilla pystyttiin tarjoamaan kuvataiteilijoille edulliset näyttelyehdot.

Leonard hoiti Taidesalonkia lähes 50 vuotta, kuolemaansa asti. Leonardin ja Katarinan tahto oli, että heidän taidekokoelmansa olisi mahdollisimman monen nähtävillä. Merkittävä osa kokoelmasta lahjoitettiin Helsingin kaupungille vuonna 1976. Valikoima siitä tulee olemaan pysyvästi esillä HAMissa.

INGJALD (1925–78) JA CHRISTINA BÄCKSBACKA

Leonardin poika **Ingjald Bäcksbacka** varttui taiteen keskellä ja eli gallerian arkea koko ikänsä. Hän oli taidehistorian tutkija ja teki väitöskirjan espanjalaisesta renessanssimaalarista **Luis de Moralesista**.

Ingjald otti päävastuun galleriasta isänsä kuoleman jälkeen vuonna 1963. Seuraavana vuonna Taidesalonki muutti nykyisiin tiloihinsa Bulevardille. Ingjaldin aikana Taidesalongin taiteellinen linja säilyi hyvin samanlaisena, mutta toiminta kasvoi ja tuli kannattavammaksi. Ingjald käytti huomattavasti aikaa perheen taidekokoelman lahjoituksen järjestelyihin 1970-luvun alussa. Kokoelma Bäcksbacka lahjoitettiin Helsingin kaupungille vuonna 1976.

Ingjald kuoli vuonna 1978, mistä lähtien galleriaa on johtanut hänen tyttärensä **Christina Bäcksbacka**. Christina on jatkanut Taidesalongin perinteitä. Isänsä tavoin hän on myös taidehistorian tutkija. Sadassa vuodessa Suomen taide-elämä on muuttunut paljon. Yhä edelleen nuorten taiteilijoiden tukeminen ja hyvät suhteet taiteilijoihin ovat Taidesalongin toiminnan ydintä.